

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 128/06-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. apríla 2006 predbežne prerokoval sťažnosť A. N., N. N. a maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N., všetci bytom T., právne zastúpených advokátkou Mgr. E. S., N., vo veci namietaného porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 16 C 127/94-618 z 20. mája 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. N., N. N. a maloletého A. N. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júna 2005 doručená sťažnosť A. N. (ďalej aj „sťažovateľka v I. rade“), N. N. (ďalej len „sťažovateľka v II. rade“) a maloletého A. N., zastúpeného jeho matkou A. N. (ďalej len „sťažovateľ v III. rade“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), všetci bytom T., právne zastúpených advokátkou Mgr. E. S., N., ktorou namietali porušenie svojho základného práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“) a práva na spravodlivý proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16 C 127/94-618 z 20. mája 2005.

Podanie sťažovateľov z 20. júna 2005, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 23. júna 2005, považovali sťažovatelia pôvodne za doplnenie svojej sťažnosti, ktorú podali ústavnému súdu už 22. februára 2005, o ktorej ústavný súd už medzičasom rozhodol uznesením č. k. III. ÚS 158/05-18 z 1. júna 2005. Na základe výzvy ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľov listom z 18. júla 2005 upresnila, *„že sťažovatelia žiadajú, aby bolo podanie zo dňa 20. júna 2005 zohľadnené ako samostatná sťažnosť vzhľadom na to, že o sťažnosti, ktorej doplnením bolo uvedené podanie, Ústavný súd SR rozhodol pred doručením tohto doplnenia“*. Vzhľadom na uvedené ústavný súd v tomto konaní posudzoval podanie sťažovateľov z 20. júna 2005 ako samostatnú sťažnosť v rozsahu nimi namietaného porušenia práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 16 C 127/94-618 z 20. mája 2005.

Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 16 C 127/94 sa sťažovatelia domáhajú náhrady škody s príslušenstvom a platenia renty žalovanými (zdravotníckymi zariadeniami), ktorí mali porušením ich povinností zapríčiniť úmrtie Ing. A. N. (manžela a otca sťažovateľov). Sťažovatelia namietajú porušenie nimi označených práv z dôvodu ich nespokojnosti s uznesením okresného súdu č. k. 16 C 127/94-618, ktorým okresný súd 20. mája 2005 rozhodol, že nepripúšťa zmenu žalobného návrhu sťažovateľov, o pripustení ktorej žiadali podaním z 10. júna 2004, ktorým sa domáhali zaplataenia *„každému jednotlivo 1.000.000,- Sk titulom náhrady nemajetkovej ujmy“* s príslušenstvom.

Sťažovatelia sú toho názoru, že okresný súd mal pripustiť ich návrh z 10. júna 2004 na rozšírenie pôvodného žalobného návrhu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 127/94, a to aj z týchto dôvodov: *«Okrem zistenia príčiny smrti Ing. N. a príčinnej súvislosti medzi konaním žalovaných v 1. a/alebo 2. rade a škodlivým následkom - smrťou Ing. N. a určenia zodpovednosti u žalovaných v 1. a/alebo 2. rade, ktoré sa zisťujú v konaní v rámci*

pôvodného návrhu, by v konaní o zmenenom návrhu nebolo teda potrebné ďalšie nehospodárne a rozsiahle dokazovanie, nad rámec dokazovania, ktoré už bolo alebo ktoré bude vykonané v konaní o nároku pozostalých na náhradu škody, a ktoré by tým ohrozovalo hospodárnosť konania, ako na to poukazuje Okresný súd v predmetnom uznesení (...).

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že i v konaní v rozsahu pôvodného návrhu (teda bez pripustenia zmeny návrhu) je ešte potrebné ďalšie dokazovanie, a doterajšie výsledky dokazovania nie sú pre súd postačujúce pre rozhodnutie vo veci samej, pričom na rozdiel od Okresného súdu Žilina sťažovatelia tvrdia, že ide síce o právne odlišné nároky, avšak s totožnými spornými stranami, právnym základom uplatňovaného nároku (zavinená smrť Ing. N. a s tým súvisiace plnenia pozostalým), bez výrazne odlišnej línie dokazovania v konaní samom.

Naviac, uznesenie je neúplné, pretože nepripúšťa výslovne len „uloženie povinnosti odporcom v rade 1), 2) zaplatiť navrhovateľom v rade 1), 2), 3) jednotlivo po 1.000.000 Sk“ vrátane úrokov, ale súd sa nevysporiadal so zvyšnou časťou návrhu upresňujúcou dovtedy uplatnený nárok, a to ani tak, že by v tejto časti návrh na zmenu pripustil, ani že by v tejto časti návrh na zmenu nepripustil, ale ani v smere, že návrh v tejto časti považuje len za upresnenie doterajšieho petitu, a nevysporiadal sa s touto časťou návrhu ani len v odôvodnení uznesenia. (...).»

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že uznesením okresného súdu č. k. 16 C 127/94-618 z 20. mája 2005 bolo porušené ich základné právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, každému zo sťažovateľov priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk a sťažovateľom priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí

relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie práv zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 16 C 127/94-618 z 20. mája 2005, ktorým okresný súd nepripustil návrh sťažovateľov na zmenu žalobného návrhu.

Sťažovatelia nesúhlasia s citovaným rozhodnutím okresného súdu, ktorý svoje rozhodnutie zdôvodnil tým, že konanie o zmenenom návrhu by si vyžadovalo ďalšie dokazovanie, čo by bolo v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, pretože výsledky dovtedajšieho konania by nemohli byť spoľahlivým podkladom pre konanie o tomto zmenenom návrhu, s čím sa sťažovatelia nestotožňujú. Okresný súd svoje rozhodnutie podoprel aj tým, že sťažovateľmi novo uplatňovaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je založený na inej právnej kvalifikácii ako nárok, o ktorom okresný súd dovtedy konal na základe pôvodnej žaloby. Sťažovatelia sa ani s touto časťou odôvodnenia nestotožňujú dôvodiac, že *„(...) ide síce o právne odlišné nároky, avšak s totožnými spornými stranami, právnym základom uplatňovaného nároku (zavinená smrť Ing. N. a s tým súvisiace plnenia pozostalým), bez výrazne odlišnej línie dokazovania v konaní samom“*.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo (...) prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom (...).

Citované ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy a tomu zodpovedajúce ustanovenie čl. 6 ods. 1 dohovoru je primárnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných štátnych orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu

(práva na spravodlivý proces) zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50 ústavy). V súlade s tým všeobecné súdy poskytujú súdnu ochranu tak, že postupujú v konaní súc viazané procesno - právnymi a hmotno-právnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94, I. ÚS 117/05).

Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd pripomína, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neakceptovateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 13/01).

V danom prípade je relevantnou aj judikatúra ústavného súdu, v zmysle ktorej je na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti

s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobne platí, aj pokiaľ ide o skúmanie zmeny žalobného návrhu, jej opodstatnenosti a pod.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Otázka posúdenia prípustnosti zmeny žalobného návrhu je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov (mutatis mutandis IV. ÚS 35/02). Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľov so skutkovým a právnym názorom okresného súdu vysloveným v napadnutom uznesení č. k. 16C 127/94-618, týkajúcim sa otázky prípustnosti zmeny návrhu v danej veci.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva najmä, že:

„(...) Podľa ustanovenia § 95 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), navrhovateľ môže za konania so súhlasom súdu meniť návrh na začatie konania. Zmenený návrh treba ostatným účastníkom doručiť do vlastných rúk, pokiaľ neboli prítomní na pojednávaní, na ktorom došlo k zmene.

Podľa ustanovenia § 95 ods. 2 OSP, súd nepripustí zmenu návrhu, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu. Súd nepripustí zmenu návrhu ani v prípade, ak by na konanie o zmenenom návrhu bol vecne príslušný iný súd. V takom prípade pokračuje súd v konaní o pôvodnom návrhu po právoplatnosti uznesenia.

Zmena návrhu na začatie konania, spočívajúca okrem iného v jeho rozšírení, je jedným z dispozičných oprávnení navrhovateľa vo vzťahu k predmetu konania. Citované

ustanovenie § 95 ods. 2 OSP predpokladá dva prípady, kedy súd zmenu návrhu nepripustí. Po prvé je to v prípade, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu, po druhé, ak by na konanie o zmenenom návrhu bol vecne príslušný iný súd.

V prejednávanej veci výsledky rozsiahleho dokazovania ku dňu podania zmeneného návrhu smerujú ku konaniu o nárokoch pozostalých podľa ustanovenia § 448 a 449 Občianskeho zákonníka. Náhrada nemajetkovej ujmy, ktorej sa navrhovatelia domáhajú v zmysle zmeny návrhu zo dňa 10. 6. 2004, je odlišným nárokom, ktorý po právnej stránke možne subsumovať pod ustanovenia § 11 a nasled. Občianskeho zákonníka upravujúcich ochranu osobnosti fyzickej osoby. Súd má preto za to, že výsledky doterajšieho konania by nemohli byť spoľahlivým podkladom pre konanie o zmenenom návrhu a pripustenie navrhovanej zmeny návrhu v tomto štádiu konania by bolo v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, a preto zmenu návrhu vo vyššie uvedenom znení nepripustil.“

Podľa názoru ústavného súdu právny názor okresného súdu o neprípustnosti zmeny návrhu v danej veci je zdôvodnený dostatočným spôsobom, okresný súd k zásadným tvrdeniam sťažovateľov zaujal stanovisko, a preto ho aj ústavný súd považuje za ústavne relevantný. V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia okresný súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré nebolo možné návrh sťažovateľov na zmenu návrhu pripustiť. Okresný súd sa okrem iného náležite vysporiadal aj so skutkovou argumentáciou sťažovateľov vo vzťahu k predmetnému návrhu na zmenu pôvodného žalobného návrhu.

V každom prípade tento postup okresného súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľov nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych (ale ani skutkových) názorov okresného súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci okresného súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Ústavný súd aj keby nesúhlasil s interpretáciou zákonov

všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánom zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor okresného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad okresným súdom takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietnuť.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že pokiaľ ide o namietanú „neúplnosť“ napadnutého uznesenia súvisiacou so „zvyšnou časťou návrhu upresňujúcou dovedy uplatnený nárok“, nič nebráni sťažovateľom, aby pôvodný návrh v priebehu konania prípadne upresnili.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. apríla 2006